

Preek over Zondag 40 HC – Elkaar het leven mogelijk maken

Orde van dienst

Voorzang: Psalm 111, 1 en 2

Votum en Groet

Zingen: Psalm 111, 3 en 6 (lezing van het onberijmde gedeelte er tussen)

Gebed om het licht van de Geest

Lezen: Genesis 4,1-6 en Mattheus 5,38-48; 7,12

Zingen: Gezang 285, 3 en 6

Verkondiging van Zondag 40

Zingen: Gezang 252

Dankzegging en voorbede

Collecte

Geloofsbelijdenis

Zingen: Gezang 393

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

U zult niet doodslaan!

Nou, als er één gebod voor zich zelf spreekt, dan toch wel dit gebod!

Daar zijn we het gauw over eens, dacht ik zo.

Doodslaan, een ander het leven ontnemen – je moet toch wel heel ver zijn weggezakt als je daar een lans voor wil breken.

Nee, als we ons aan één gebod houden – dan wel aan dit gebod.

En ja, dan ga je bij dit gebod al gauw naar anderen kijken.

Dan wordt het een gebod om anderen de maat mee te nemen.

Die vrouwen die abortus laten plegen.

Die lui die voor euthanasie zijn.

Dat tuig dat onmiddellijk met een mes klaar staat om er op los te steken.

En uiteraard die terroristen, die dood en verderf zaaien.

Die vallen natuurlijk allemaal onder dat gebod.

Duidelijk zat!

En ja, dan zitten wij toch veilig aan de goede kant.

Of niet soms?

Maar staat het echt zo ver van ons af?

Heeft dit gebod inderdaad weinig raakvlakken met uw en mijn leven?

En als we nu eens denken aan b.v. ons verkeersgedrag – zitten we dan altijd goed?

Of als we denken aan het milieubederf vanwege een manier van leven, waar ook wij niet vrij van zijn en waardoor het leven aan komende generaties onmogelijk wordt gemaakt?

En de toenemende kloof tussen rijk en arm in deze wereld – mensen die zelf meer dan genoeg hebben en er toch niets aan kunnen of niets aan willen veranderen dat nog steeds miljoenen omkomen in honger en armoede?

Is onze manier van samenleven niet moordend geworden voor talloze mensen?

Het zesde gebod komt ons toch dichter op de huid dan we misschien denken.

Laat één ding duidelijk zijn: dit gebod past zo helemaal bij God, die de God van het leven is en die een leefbare wereld wil.

In deze verkiezingstijd is geen woord zo vaak gevallen als het woord *leefbaar*.

Maar het is een woord dat bij niemand zo goed past dan bij de Schepper.

Want als er één weet wat leefbaar betekent en als één voor de leefbaarheid van onze wereld in de weer is, is het onze God.

En met name in dit zesde gebod vecht Hij daarvoor.
Want het leven is goed.
Het leven is kostbaar.
Als de Bijbel iets duidelijk maakt, dan is het dat.
Het leven is goed.

Dat is echt niet vanzelfsprekend.
Er zijn mensen voor wie het leven een loodzware opgave is geworden.
Of een aaneenrijging van dagen vol pijn of honger; of een zwarte nacht van angst, van wanhoop, van verdriet; of een grauwe vlakte van dodelijke verveling.
Er zijn mensen die zuchten: *Was ik maar nooit geboren!*

Een predikant werd eens opgebeld door de ouders van een jongen.
De jongen lag in het ziekenhuis.
Hij had een poging gedaan zichzelf het leven te benemen.
De predikant zocht de jongen op.
En tijdens hun gesprek zei de jongen: *Ik probeer het straks geheid opnieuw!*
Waarom? vroeg de predikant onthutst.
Omdat ik een vergissing ben, zei de jongen. *Een fout!*
Ik had er niet moeten zijn.

Wat was het geval?
De jongen had een gesprek tussen zijn ouders afgeluisterd.
En hij had gehoord dat hij een ongewenst kind was.
Zijn vader verweet zijn moeder in een woedende bui dat zij niet de nodige maatregelen had genomen om zwangerschap te voorkomen.

Dit gesprek, dat eigenlijk helemaal niet voor hem bestemd was, had de jongen volkomen uit het lood geslagen.
Want wat was de zin, het doel van zijn leven als hij er eigenlijk helemaal niet had moeten zijn?
En als zijn ouders hem al niet wensten, wie dan wél?

De predikant heeft de jongen proberen duidelijk te maken, dat God hem het leven gunde.
Dat God zei: *Van Mij mag jij er zijn!*
Ieder mens mag weten dat Hij door God gewenst is.

Nee, het spreekt niet vanzelf dat het leven goed is.
Dat moet ons van hogerhand worden gezegd.
Daarvoor moeten je de ogen opengaan, dat het leven een geschenk is.
Dat het de grote gelegenheid is om God, je Schepper, te ontmoeten en in de lofzang op Hem vrolijk te zijn.
Dat zou je de eerste uitleg van dit gebod kunnen noemen: *Mens, je zult willen leven.*
Maak iets van je leven.
Geniet er van en doe er wat mee!
Je mag er zijn voor Gods aangezicht!
Het leven is kostbaar.

Het leven?
Nee, de mens is kostbaar.
Want de mens is beeld van God.
Eerbied voor het leven is eerbied voor de mens als beeld van God.
Eerbied voor het leven is eerbied voor de mens die er voor bestemd is bondgenoot van God te zijn.
En leven als Gods bondgenoot is het hoogste wat een mens kan bereiken.

Leven is nooit een absolute waarde.
Leven is niet goed om zichzelf en in zichzelf.
Maar leven als Gods bondgenoot – als de mens tegen wie God zegt: *Ik wil jou!*
Ik stel prijs op jou!
Jij bent voor mij iemand die eindeloos de moeite waard is.
Dat leven is de moeite waard.

God wil, dat wij zo willen leven.
Dat betekent: genieten van al het mooie en fijne.
Waken voor je gezondheid als een middel om er optimaal te kunnen zijn voor God.
Geen dingen doen waarmee je bewust die gezondheid in gevaar brengt.
Jezelf ontplooiën, vechten tegen de sleur en de versombering.
Niet verworden tot een mens die zich verliest in dingen, die onbelangrijk zijn.
God haat het als wij doodse mensen zijn, die niet meer genieten en niet meer kunnen liefhebben.
Als we onder de maat leven.
Leef toch! zegt God. *En heb het goed!*
Eigenlijk zou u dat iedere morgen tegen u zelf moeten zeggen als u voor de spiegel staat: *God vindt jou de moeite waard! Jij mag er zijn!*

Maar dan verder.
Want God zegt dat niet alleen tegen u.
Hij zegt dat ook tegen de ander, die uw naaste is.
Hij zegt dat ook tegen de mens, met wie jij moeite hebt.
Tot de mens met wie je, voor je gevoel, niets te maken heb.
Tot de mens die zo helemaal anders is dan jij.
Eindeloos de moeite waard – dat geldt voor de mens die mij te na komt.
Dat geldt voor die allochtoon, die mij voor de voeten loopt.
Voor mijn hinderlijke collega.
Voor elke hongerlijder in de derde wereld en voor die demente oude vrouw in haar rolstoel.
Eindeloos de moeite waard!

God wil met die ander precies wat Hij met mij wil: dat hij voelt dat het leven de moeite waard is.
Dat zij iets van geluk ervaart, zich niet eenzaam voelt, de kans krijgt om zich te ontplooiën en iets te betekenen.

U zult niet doodslaan betekent positief: *Wil dat die ander leeft zoals u mag leven.*
Moord en doodslag is in de Bijbel méér dan iemand de hersens inslaan.
Moord en doodslag begint waar ik een ander niet meer aankijk als iemand die voor God net zo de moeite waard is als ik.

Denk aan het bekende verhaal van Kaïn en Abel.
Dat is niet een staaltje van zinloos geweld: broer vermoordt broer in opwelling van drift.
Dat verhaal is het verhaal van de mens van alle tijden.
De mens die er alleen wil zijn en geen ruimte wenst te geven aan zijn medemens.
Dat is geen verhaal over criminelen of plegers van geweld die al dan niet in de bajes zitten.
Dat is geen verhaal over oorlogsmisdadigers of kampbeulen alleen.
Maar het is ook het verhaal over een samenleving, die moordend is voor mensen.
Een verhaal over haat en nijd en afgunst, over egoïsme en lompe onverschilligheid.
Over onverdraagzaamheid en discriminatie, over onverzoenlijkheid en keiharde oordelen.
Het is het verhaal van de man op de snelweg, voor wie maar één ding telt: snel komen, waar hij wil, de weg voor hem alleen.
Met seinende lichten en klevend aan de bumper van degene die voor hem rijdt.

Het is het verhaal van mensen en groepen die anderen afschrijven en van zich afduwen en kapot maken met woorden, omdat ze anders zijn of anders denken en uit een andere cultuur komen.

Het is verhaal van een welvarende samenleving, die na zoveel jaren van procederen zomaar vreemdelingen op straat zet – gezinnen met kleine kinderen op stráát zet, omdat ze volgens de regels hier niet thuis horen

Het is het verhaal van iemand naast je domweg laten stikken, van onbewogen toelaten dat de meerderheid in onze wereld omkomt van ellende.

Ben ik de hoeder van mijn broeder? schreeuwde Kaïn.

Ja, zegt de Bijbel.

Ja, dat ben je!

Wat zou je anders zijn?

Dat is waar het zesde gebod over gaat.

En zo heeft Jezus dit gebod ook uitgelegd in de Bergrede.

En zo heeft Jezus dit gebod ook vervuld in zijn eigen leven.

Jezus – Hij is de mens die zich zo bevestigd wist door God, dat Hij anderen kon bevestigen.

Hij is de mens, die er zó voor anderen kon zijn, dat ze weer konden ademhalen.

Voortdurend ging er leven van Hem uit.

Brood voor hongerigen, gezondheid voor zieken, bevrijding voor gebondenen, vergeving voor veroordeelden, recht en ruimte voor vertraptten.

En uiteindelijk gaf Hij zijn leven voor hen.

Daarmee bewees Hij dat het leven geen waarde in zichzelf is, dat onaantastbaar is.

Nee, zijn bondgenootschap met God in het streven naar heil voor de wereld, vroeg van Hem het offer van zijn leven.

En waar zijn Geest beslag legt op harten van mensen, worden ze navolgers van Hem.

Bevrijde mensen, die leven en laten leven.

En laten leven is niet: je handen fatsoenlijk thuis houden.

Maar laten leven is je handen uitsteken en uitstrekken.

Aanvaarding en vergeving en verzoening.

Kunnen geven waar dat nodig is.

Niet kunnen hebben dat een ander kapot gaat.

Respect koesteren voor iemand anders zijn.

Het evangelie van Jezus – wat betekent het anders dan dat wij bevestigd worden?

Die oude woorden – genade, vergeving, verzoening, rechtvaardiging – wat betekenen ze anders dan dat God opnieuw zegt wat Hij als onze Schepper ook al zei: *Jij mag er zijn!*

Maar als u zich werkelijk zo bevestigd weet krijgt u hart voor anderen.

En u gaat verstaan dat Gods *nee* tegen de doodslag zijn *ja* is tegen concrete mensen, tegen u en tegen die ander.

En dat daar ook een belofte aan vast zit: *Ik wil zo je God zijn, dat je met elkaar kunt leven, dat je een ander het leven mogelijk kunt maken.*

Een ander het leven mogelijk maken – dat is het waar het in dit gebod om gaat.

Een ander het leven mogelijk maken, koste wat kost.

Kijk nog maar eens naar Jezus, wat die er voor over had om ons het leven mogelijk te maken. Zijn eigen leven!

Dan mag het ons ook wat kosten, of niet soms?

De vraag van het zesde gebod is: *Hoe maken we het leven mogelijk?*

Hoe helpen we mensen het leven te beleven als iets goeds?

Hoe spannen we ons in voor een wereld, waarin het niet zó moordend is, dat mensen

wanhoopsdaden gaan verrichten of dat geweld het enige middel is om recht te krijgen.
Hoe zetten we ons in voor een wereld, waarin mensen elkaar bevestigen in plaats van voortdurend elkaar te ontkennen; een wereld waarin ook de zwaksten kunnen ademen.

En vandaag of morgen wordt dat ineens concreet.
Wat kan ik doen voor die ene mens, die op mijn weg komt?
Iemand in de diepste wanhoop of slachtoffer van zijn omstandigheden.
Ben ik dan de hoeder van mijn broeder?
Kom ik dan op voor mijn medeleerling die het mikpunt is van pesten en treiteren?
Kies ik partij voor de collega die het altijd ontgelden moet?
Neem ik de tijd voor die vrouw, die voor de zoveelste keer klaagt over haar kinderen?
Zijn we er als gemeente voor mensen, die geen thuis meer hebben?

Het verbod: *U zult niet doodslaan!* wordt tot het gebod: *Bevorder het leven van uw naaste!*
En om te weten hoe dat moet, kijk dan maar naar je zelf.
Je voelt je goed, gelukkig, als je mensen om je heen hebt die jou waarderen, vrienden die jou steunen, die ook je onhebbelijkheden kunnen verdragen.
Wel, zegt Jezus dan, keer dat dan eens om.
Niet: wat u niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet!
Maar: wat u wilt dat een ander voor u doet, doe dat zelf!
Je weet hoe fijn het is om een complimentje te krijgen.
Nou, geeft dat dan ook eens aan een ander.
Je merkt aan jezelf dat je behoefte hebt om iets gezelligs met anderen te doen.
Nou, organiseer dan eens wat voor anderen.
Pas als we bij zulk soort activiteiten aangekomen zijn, zijn we bij waar het God om gaat.

Anders gaat *niet doodslaan* niet zoveel meer betekenen dan dat wij principieel tegen euthanasie zijn.
Akkoord!
Maar dat stelt niets voor als er geen hospices komen, waarin mensen tot het einde van hun leven liefderijk worden verzorgd.
En zulk soort huizen hebben geld en vrijwilligers nodig.
En bij *niet doodslaan* kun je aan abortus denken als iets dat je verfoeit.
Akkoord!
Maar hoe vangen we de vrouwen op die hun kind laten komen?
En hoe vangen we de kinderen op, die niet geaborteerd werden?

En dan denk ik nog eens aan die uitgeprocedeerde asielzoekers in Den Haag, o.a. uit Somalië en Irak, die niet langer in hun huizen mogen wonen, maar die ook niet terug kunnen naar hun land.
En onlangs las ik in het Nunspeets Nieuwsblad over een soortgelijke situatie.
Er zijn ook christenen onder, die terug in hun eigen land voor het ergste moeten vrezen, terwijl hier gezegd wordt dat het daar veilig is.
Ik zou me kunnen voorstellen, dat kerken meer en meer voor de vraag komen te staan:
Moeten wij deze mensen niet opvangen, als de overheid ze laat vallen?
Ik vind het, eerlijk gezegd, geen gemakkelijke vragen.
En ik weet ook geen makkelijke oplossingen.
Er zit nogal wat aan vast.
Maar moeten we er op z'n minst niet mee bezig zijn?
Met de vraag: *Wat zegt het zesde gebod ons in dezen?*

Kijk, we kunnen wel overal tegen zijn: abortus, euthanasie, de pil van Drion.
En voor ons gevoel fijn principieel stelling nemen op een aantal standpunten.
Maar veel belangrijker dan onze standpunten is onze houding.
Hoe leven wij als kinderen van God en als gemeente van Christus in een moordende wereld.

Moordend door de dreigende onleefbaarheid.
Moordend door de eisen en het tempo.
Moordend door liefdeloosheid en onverschilligheid.

Leven christenen in die moordende wereld niet bij een plek van licht?
Een Mens die zijn leven gaf ter wille van anderen.
Voor wie het leven van één zwaarder woog dan wat ook?
Om Hem heen hoort de gemeente van Christus in deze wereld een plek te zijn, waarin die
liefde volop kansen krijgt.
Een plaats waar het bruist van leven en van liefde voor het leven.
Nee, voor mensen geschapen naar het beeld van God.
Laten we ons zo inzetten voor leefbare samenlevingen.
Dat in onze omgeving – zo mogelijk – nooit iemand de neiging krijgt om te zeggen: *Was ik
maar nooit geboren!*
Maar dat ieder leeft in het blijde weten: *Ik mag er zijn!* AMEN.